

Κείμενο

ΚΡ. Ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ
πολλῶ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν·

ΚΡ. Ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ
πολλῶ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν·

ὕμῃς δ' ἐγὼ πομποῖσιν ἐκ πάντων δίχα

(165) ἔστειλ' ἰκέσθαι, τοῦτο μὲν τὰ Λαΐου

σέβοντας εἰδῶς εὖ θρόνων ἀεὶ κράτη,

τοῦτ' αὔθις, ἠνίκ' Οἰδίπους ὤρθου πόλιν,

κάπει διώλετ', ἀμφὶ τοὺς κείνων ἔτι

παῖδας μένοντας ἐμπέδοις φρονήμασιν.

(170) Ὅτ' οὖν ἐκεῖνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν

καθ' ἡμέραν ὄλοντο παίσαντές τε καὶ

πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι,

ἐγὼ κράτη δὴ πάντα καὶ θρόνους ἔχω

γένους κατ' ἀγχιστεῖα τῶν ὀλωλότων.

(175) Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν

ψυχὴν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν

ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβῆς φανῆ.

Ἔμοι γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν

μὴ τῶν ἀρίστων ἄπτεται βουλευμάτων,

(180) ἀλλ' ἐκ φόβου του γλώσσαν ἐγκλήσας ἔχει,

κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ·

καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας

φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.

Ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὀρώων ἀεὶ,

(185) οὐτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὀρώων

στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας,

οὐτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονός

θείμην ἐμαυτῶ, τοῦτο γιγνώσκων ὅτι

ἦδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα καὶ ταύτης ἔπι

(190) πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιοῦμεθα.

Τοιοῖσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὖξω πόλιν.

Καὶ νῦν ἀδελφὰ τῶνδε κηρύξας ἔχω

ἀστοῖσι παίδων τῶν ἀπ' Οἰδίου περὶ·

Ἐτεοκλέα μὲν, ὃς πόλεως ὑπερμαχῶν

(195) ὄλωλε τῆσδε, πάντ' ἀριστεύσας δορί,

τάφῳ τε κρύψαι καὶ τὰ πάντ' ἀφαγνίσαι

ἃ τοῖς ἀρίστοις ἔρχεται κάτω νεκροῖς·

τὸν δ' αὖ ξύναιμον τοῦδε, Πολυνείκην λέγω,

ὃς γῆν πατρώαν καὶ θεοὺς τοὺς ἐγγενεῖς

(200) φυγὰς κατελθὼν ἠθέλησε μὲν πυρὶ

πρῆσαι κατάκρας, ἠθέλησε δ' αἵματος

κοινοῦ πάσασθαι, τοὺς δὲ δουλώσας ἄγειν,

τοῦτον πόλει τῆδ' ἐκκεκρήρυκται τάφῳ

μήτε κτερίζειν μήτε κωκῦσαί τινα,

(205) ἔαν δ' ἄθαπτον καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας

καὶ πρὸς κυνῶν ἔδεσπὸν αἰκισθέν τ' ἰδεῖν.

Τοιόνδ' ἔμὸν φρόνημα, κοῦποτ' ἔκ γ' ἔμοῦ

τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων.

Ἄλλ' ὅστις εὖνους τῆδε τῆ πόλει, θανῶν

(210) καὶ ζῶν ὁμοίως ἐξ ἔμοῦ τιμήσεται.

ΧΟ. Σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει, παῖ Μενοικέως, ποιεῖν,

τὸν τῆδε δύσνον καὶ τὸν εὐμενῆ πόλει·

νόμῳ δὲ χρῆσθαι παντί, πού γ' ἔνεστί σοι

καὶ τῶν θανόντων χῶπόσοι ζῶμεν πέρι.

(215) ΚΡ. Ὡς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων...

ΧΟ. Νεωτέρῳ τῷ τοῦτο βαστάζειν πρόθεες.

ΚΡ. Ἄλλ' εἴσ' ἐτοῖμοι τοῦ νεκροῦ γ' ἐπίσκοποι.

ΧΟ. Τί δῆτ' ἂν ἄλλο τοῦτ' ἐπεντέλλοις ἔτι;

ΚΡ. Τὸ μὴ ἴπιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.

(220) ΧΟ. Οὐκ ἔστιν οὕτω μῶρος ὃς θανεῖν ἐρᾷ.

ΚΡ. Καὶ μὴν ὁ μισθός γ' οὗτος· ἀλλ' ὑπ' ἐλπίδων

ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν.

Κείμενο -Μετάφραση

<p>ΚΡ. Ἄνδρες, τὰ μὲν δὴ πόλεος ἀσφαλῶς θεοὶ πολλῶ σάλῳ σείσαντες ᾤρθωσαν πάλιν·</p>	<p>ΚΡ. Ἄνδρες, τα πράγματα της πόλης με ασφάλεια οι Θεοί αφού τα ταρακούνησαν με μεγάλη αναταραχή, τα ανόρθωσαν πάλι·</p>
<p>ὕμᾱς δ' ἐγὼ πομποῖσιν ἐκ πάντων δίχα (165) ἔστειλ' ἰκέσθαι, τοῦτο μὲν τὰ Λαΐου σέβοντας εἰδῶς εὖ θρόνων ἀεὶ κράτη, τοῦτ' αὖθις, ἠνίκ' Οἰδίπους ᾤρθου πόλιν, κάπει διώλετ', ἀμφὶ τοὺς κείνων ἔπι παῖδας μένοντας ἐμπέδοις φρονήμασιν.</p>	<p>Εσάς όμως εγώ με αγγελιαφόρους και απ' όλους χωριστά έστειλα να έρθετε, αφενός μεν γιατί στου Λαΐου γνωρίζω καλά ότι δείχνετε πάντα σεβασμό το θρόνο και την εξουσία και αφετέρου πάλι , τον καιρό που ο Οιδίποδας κυβερνούσε την πόλη, και όταν πέθανε, μαζί με τα παιδιά του ακόμη μείνατε με σταθερή αφοσίωση.</p>
<p>(170) Ὅτ' οὖν ἐκεῖνοι πρὸς διπλῆς μοίρας μίαν καθ' ἡμέραν ᾤλοντο παίσαντές τε καὶ πληγέντες αὐτόχειρι σὺν μιάσματι, ἐγὼ κράτη δὴ πάντα καὶ θρόνους ἔχω γένους κατ' ἀγχιστεῖα τῶν ὀλωλότων.</p>	<p>Από τότε λοιπόν που εκείνοι εξαιτίας της κοινής τους μοίρας μέσα σε μια μέρα σκοτώθηκαν αφού χτύπησαν και χτυπήθηκαν από το ίδιο τους το βέβηλο χέρι, εγώ κατέχω όλη την εξουσία και το θρόνο λόγω συγγενικών δεσμών με τους χαμένους.</p>

<p>(175) <i>Ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν ψυχὴν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβῆς φανῆ.</i></p> <p><i>Ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν μὴ τῶν ἀρίστων ἄπτεται βουλευμάτων, (180) ἀλλ' ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλήσας ἔχει, κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλοι δοκεῖ.</i></p>	<p>Αδύνατο ανθρώπου κανενός να μάθεις και το φρόνημα και τη γνώμη και την ψυχή, προτού στην εξουσία και στο νόμο. δοκιμαστεί.</p> <p>Γιατί για μένα, ὅποιος ἔχει την ευθύνη ολόκληρης πόλης χωρίς να φτάνει στις καλύτερες δυνατές αποφάσεις αλλά από φόβο κλείνει το στόμα του, μου φαίνεται ὅτι εἶναι ο χειρότερος ηγέτης και τώρα και ανέκαθεν.</p>
<p><i>καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.</i></p>	<p>και ὅποιος περισσότερο ἀπὸ τη δική του πατρίδα προτιμᾷ τον φίλο, τοῦτον τον θεωρῶ ἀχρηστο.</p>
<p><i>Ἐγὼ γάρ, ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὀρῶν ἀεὶ, (185) οὔτ' ἂν σιωπήσαιμι τὴν ἄτην ὀρῶν στείχουσιν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας, οὔτ' ἂν φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονός θείμην ἐμαυτῶ, τοῦτο γινώσκων ὅτι ἦδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα καὶ ταύτης ἔπι (190) πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιούμεθα.</i></p>	<p>Γιατί εγώ, ας εἶναι μάρτυρας ο Δίας ο παντεπόπτης, οὔτε θα σιωπούσα βλέποντας τη συμφορὰ να πλησιάζει τους πολίτες ἀντὶ της σωτηρίας, οὔτε ποτέ φίλο ἄνδρα εχθρικό στη χώρα, θα ἔκανα, γιατί γνωρίζω ὅτι αυτὴ ἐδῶ εἶναι ἐκείνη που μας σώζει και ὅταν με αὐτὴ πλέουμε ἐνῶ εἶναι ὀρθια, δημιουργοῦμε φίλους.</p>

<p>Τοιοῖσδ' ἐγὼ νόμοισι τήνδ' αὖξω πόλιν.</p>	<p>Με τέτοιους νόμους ἐγὼ θα μεγαλώσω αὐτή την πόλη.</p>
<p>Καὶ νῦν ἀδελφὰ τῶνδε κηρύξας ἔχω ἀστοῖσι παίδων τῶν ἀπ' Οἰδίπου πέρι· Ἐτεοκλέα μὲν, ὄς πόλεως ὑπερμαχῶν (195) ὄλωλε τῆσδε, πάντ' ἀριστεύσας δορί, τάφῳ τε κρύψαι καὶ τὰ πάντ' ἀφαγνίσαι ἃ τοῖς ἀρίστοις ἔρχεται κάτω νεκροῖς· τὸν δ' αὖ ξύναιμον τοῦδε, Πολυνείκην λέγω, ὄς γῆν πατρώαν καὶ θεοὺς τοὺς ἐγγενεῖς (200) φυγὰς κατελθὼν ἠθέλησε μὲν πυρὶ πρῆσαι κατάκρας, ἠθέλησε δ' αἵματος κοινοῦ πάσασθαι, τοὺς δὲ δουλώσας ἄγειν, τοῦτον πόλει τῆδ' ἐκκεκήρυκται τάφῳ μήτε κτερίζειν μήτε κωκῦσαί τινα, (205) ἔἴν δ' ἄθαπτον</p>	<p>Και τώρα, σύμφωνα με όλα αυτά, ἔχω διακηρύξει στους πολίτες σχετικά με τα παιδιά του Οιδίποδα· τον μεν Ετεοκλή, ο οποίος αφού πολέμησε για την πόλη αὐτή ἐδῶ ἔχει σκοτωθεῖ, αφού ἀρίστευσε στη μάχη, με τάφο να τον θάψουν και ὅλες τις ἄλλες τιμές οι οποίες ακολουθοῦν τους ἀρίστους στους νεκρούς του κάτω κόσμου· τον ομοαἵματον ὁμως αὐτοῦ, ἐννοῶ τον Πολυνείκη, ο οποίος χώρα πατρική και ντόπιους θεοὺς ἐξόριστος γυρνώντας θέλησε μεν με φωτιά να πυρπολήσει ἀπ' ἄκρη ως ἄκρη, θέλησε δε αἶμα συγγενικό του να πιεῖ, και τους υπόλοιπους αφού τους υποδουλώσει να τους αἰχμαλωτίσει, αὐτὸν, λέω, στην πόλη τούτη ἔχει ἐκδοθεῖ προσταγή σε τάφο οὔτε να τον κηδεύσει κάποιος οὔτε να τον θρηνήσει, ἀλλὰ να ἀφήσει ἀθαπτο το κορμί του</p>

<p>καὶ πρὸς οἰωνῶν δέμας καὶ πρὸς κυνῶν ἔδεσπόν αἰκισθέν τ' ἰδεῖν. Τοιόνδ' ἐμὸν φρόνημα, κοῦποτ' ἔκ γ' ἐμοῦ τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων. Ἄλλ' ὅστις εὔνοους τῆδε τῆ πόλει, θανῶν (210) καὶ ζῶν ὁμοίως ἐξ ἐμοῦ τιμήσεται. ΧΟ. Σοὶ ταῦτ' ἀρέσκει, παῖ Μεινοικέως, ποιεῖν, τὸν τῆδε δύσνον καὶ τὸν εὐμενῆ πόλει· νόμῳ δὲ χρῆσθαι παντί, πού γ' ἔνεστί σοι καὶ τῶν θανόντων χώπόσοι ζῶμεν πέρι.</p>	<p>για τα σαρκοβόρα ὄρνεα και κατάλληλο για τροφή από τα σκυλιά, αισχρό στη θέα. Αυτή είναι η θέλησή μου και ποτέ από εμένα δεν θα υπερισχύσουν οι άδικοι των δικαίων. Αλλά ὅποιος αγαπά αυτή την πόλη, είτε αποθανῶν είτε ζων το ίδιο από εμένα θα τιμηθεί. ΧΟ. Ὅ,τι σ' ἀρέσει, παιδί του Μεινοικέα, να κάνεις, γι' αὐτὸν που δυστροπεῖ, γι' αὐτὸν που πειθαρχεῖ στην πόλη· εἶναι δικαίωμά σου να κάνεις χρῆση νόμου, ὅπου θες, για πεθαμένους· ἀκόμη και για μας τους ζωντανούς.</p>
<p>(215) ΚΡ. Ὡς ἂν σκοποὶ νῦν ἦτε τῶν εἰρημένων...</p>	<p>ΚΡ. Εγγυητές τώρα να γίνετε των λόγων μου.</p>
<p>ΧΟ. Νεωτέρῳ τῷ τοῦτο βαστάζειν πρόθες.</p>	<p>ΧΟ. Βάλε να φορτωθεῖ το βάρος κάποιος νεότερος.</p>
<p>ΚΡ. Ἄλλ' εἴς' ἐτοῖμοι τοῦ νεκροῦ γ' ἐπίσκοποι.</p>	<p>ΚΡ. Ὅμως οι σκοπιές του νεκροῦ εἶναι στη θέση τους.</p>
<p>ΧΟ. Τί δῆτ' ἂν ἄλλο τοῦτ' ἐπεντέλλοις ἔτι;</p>	<p>ΧΟ. Ἐξω ἀπ' αὐτό, τι ἄλλο θες ἀκόμη;</p>
<p>ΚΡ. Τὸ μὴ ἴπιχωρεῖν τοῖς ἀπιστοῦσιν τάδε.</p>	<p>ΚΡ. Να μην πάτε με το μέρος ὅσων δυσπιστοῦν σε αυτά.</p>

<p>(220) ΧΟ. <i>Οὐκ ἔστιν οὕτω μῶρος ὃς θανεῖν ἐρᾷ.</i></p>	<p>ΧΟ. Δεν υπάρχει κανείς τρελός που να θέλει να πεθάνει.</p>
<p>ΚΡ. <i>Καὶ μὴν ὁ μισθός γ' οὗτος· ἀλλ' ὑπ' ἐλπίδων ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν.</i></p>	<p>ΚΡ. Στ' αλήθεια, βέβαια, αυτός είναι ο μισθός του· όμως οι ελπίδες που δημιουργεί το κέρδος πολλές φορές κατέστρεψε ανθρώπους.</p>

Ο πόλεμος έχει τελειώσει. Η Αντιγόνη έχει ανακοινώσει στην Ισμήνη τις πληροφορίες της για το διάταγμα του Κρέοντα που απευθύνεται σε όλους τους πολίτες. Ο χορός των γερόντων έχει συνέλθει κατ' εντολή του Κρέοντα, γεμάτος αμηχανία και απορία αλλά και αισιόδοξος επειδή ο πόλεμος έχει τελειώσει.

Ο Κρέων ανακοινώνει στο χορό ότι :

α. η πόλη σώθηκε χάρη στη βοήθεια των θεών, *ἀσφαλῶς οἱ θεοὶ τὰ μὲν δὴ πόλεος πολλῶ σάλῳ σείσαντες ὤρθωσαν πάλιν·*

β. οι γέροντες έχουν προσκληθεί επειδή έχουν πίστη στη βασιλική εξουσία, *τὰ κράτη καὶ τοὺς θρόνους* τόσο του Οιδίποδα όσο και των παιδιών του και τώρα του Κρέοντα και αυτό ο Κρέων το γνωρίζει, *εἰδὼς εὖ τοῦτο τὰ Λαΐου σέβοντας θρόνων ἀεὶ κράτη·*

γ. την εξουσία έχει αναλάβει ο Κρέων, αδελφός της Ιοκάστης ως ο κοντινότερος συγγενής, *κληρονομικῶ δικαιώματι· Κρέων ἔχει πάντα κράτη καὶ θρόνους κατ' ἀγχιστεῖα γένους τῶν ὀλωλότων·*

δ. θα αποδείξει στο λαό τις διοικητικές ικανότητές του και τον χαρακτήρα του, σύμφωνα και με την αρχή, *ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι* και ότι θα κυβερνήσει με τον πιο συμφέροντα τρόπο για όλους

τους πολιτικούς, καθώς *ἀμήχανον παντός ἀνδρός ἐκμαθεῖν ψυχὴν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην, πρὶν ἂν ἀρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβῆς φανῆῃ*

ε. ὁποῖος ἀπὸ φόβο κρατὰ το στόμα του κλειστό ἐνῶ ἔχει τὴν εὐθύνη τῆς πόλης εἶναι ἀχρηστος, *ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν μὴ τῶν ἀρίστων ἄπτεται βουλευμάτων, ἀλλ' ἐκ φόβου του γλώσσαν ἐγκλήσας ἔχει, κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ* ὁποῖος ἀπὸ φόβο κρατὰ το στόμα του κλειστό ἐνῶ ἔχει τὴν εὐθύνη τῆς πόλης εἶναι ἀχρηστος

στ. ποτέ δεν θα θεωρήσει φίλο ἕναν ἐχθρό τῆς πατρίδας, *οὔποτ' ἔκ γ' αὐτῷ τιμὴν προέξουσ' οἱ κακοὶ τῶν ἐνδίκων* · ἀντίθετα θα τιμήσει ὅποιον διάκειται φιλικὰ στὴν πόλη, εἴτε αὐτὸς εἶναι ζωντανὸς εἴτε πεθαμένος *ὅστις εὔνους τῆδε τῆ πόλει, θανῶν καὶ ζῶν ὁμοίως ἐξ αὐτοῦ τιμήσεται*

ζ. ὅταν ἡ πατρίδα σώζεται καὶ προοδεύει τότε σώζονται καὶ προοδεύουν καὶ τὰ άτομα καὶ δεν γίνεται τὸ ἀντίστροφο, *ἢδ' ἐστὶν ἡ σώζουσα καὶ ταύτης ἐπι πλείοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους ποιοῦμεθα*

η. ἀλλ' ὅτι *ὑπ' ἐλπίδων τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν ἄνδρας*.

Γλωσσικά -Πραγματολογικά -Ερμηνευτικά Σχόλια

<i>σεισαντες</i>	μετοχή αορ. του ρήμ. σείω · ομόρρ. : σεισμός, (σεισάχθεια (< σείω + ἄχθος : βάρος) καλεῖται ο νόμος του Σόλωνα που ἀπάλλασσε του δούλους ἀπὸ το <i>δανείζεσθαι ἐπί σώμασι</i>)
<i>δίχα < δις</i>	χωρίς : χωριστά
<i>ικέσθαι</i>	απαρ. αορίστου β', του ρήμ. <i>ἀφικόμην</i> , συνήθως συναντάται σύνθετο : ἀφικέσθαι · ομόρρ.: ἱκανός

<i>σέβοντας</i>	μετοχή ενεστ. του ρήμ. <i>σέβω</i> : σέβομαι. ομόρρ.: σεβίζω : αποδίδω τιμές.
<i>θρόνων και κράτη</i>	Ο θρόνος είναι το πολιτειακό αξίωμα, το κράτος είναι η πολιτική εξουσία.
<i>αὔθις</i>	πάλι
<i>ἤνικα</i>	όταν
<i>κάπει</i>	κράση
<i>ἐμπέδοις</i>	< <i>έν + πέδον (πεδῖον)</i> : ο ευρισκόμενος στο έδαφος, στερεός, ακλόνητος
<i>ἀγγιστεία γένους</i>	εγγύτητα γένους· <i>ἄγγι</i> : κοντα // πρβλ. <i>ἀγγίνους μνήμη</i> · <i>έκας</i> : μακριά ·πρβλ. <i>ὄπλα ἀγγέμαχα</i> και <i>ὄπλα έκηβόλα</i> .
<i>γένος</i>	φυλή, καταγωγή, οικογένεια από το ρήμα <i>γίγνομαι</i> .
<i>έντριβής -ές</i>	< <i>έν + τρίβομαι</i> : από τη λυδία λίθο, αυτός που δοκιμάζεται με τρίψιμο, δοκιμασμένος, έμπειρος σε κάτι
<i>λυδία λίθος</i>	κοινή ονομασία πετρώματος μαύρου χρώματος, το όνομα του οποίου προέρχεται από τη Λυδία της Μικράς Ασίας από όπου την εισήγαγαν αρχικά κατά την αρχαιότητα οι Έλληνες. Είναι είδος <i>βασάλτη</i> , ενός σκληρού πετρώματος που ετυμολογικά προέρχεται από την λέξη <i>βάσανος</i> . Με την χρήση της Λυδίας λίθου μπορεί να εξακριβωθεί η περιεκτικότητα ενός κράματος σε χρυσό.
<i>ἄπτεται</i>	οριστ. ενεστ. του ρήμ. ἄπτομαι // πρβλ. <i>ἀφή</i> της ολυμπιακής φλόγας // <i>ἄπτομαι τινός</i>
<i>έγκλήσας</i>	μετοχή αορίστου από το ρήμα <i>έγκλήω</i> < <i>έν + κλήω</i> (αντί <i>κλείω</i>)
<i>ἴστω</i>	προστακτική παρακειμ. με σημασία ενεστ. του ρήμ. <i>οἶδα</i> : γνωρίζω // <i>οἶδα, ἦδη ἢ ἦδειν, εἶσομαι</i> και <i>είδήσω, έγνωκα, έγνώκειν</i> <i>οἶδα</i>

	οριστική υποτακτική ευκτική προσακτική απαρέμφατο <i>οἶδα</i> <i>εἶδῶ</i> <i>εἰδείην</i> - <i>οἶσθα</i> <i>εἰδήης</i> <i>εἰδείης</i> ἴσθι <i>εἰδέναι</i> <i>οἶδε(ν)</i> <i>εἰδήῃ</i> <i>εἰδείη</i> ἴστω <i>ἴσμεν</i> <i>εἰδῶμεν</i> <i>εἰδείημεν</i> ἢ <i>εἰδείμεν</i> - μετοχή <i>ἴστε</i> <i>εἰδήτε</i> <i>εἰδείητε</i> ἢ <i>εἰδείτε</i> ἴστε <i>εἰδώς</i> - <i>υῖα</i> -ός <i>ἴσασι</i> <i>εἰδῶσι</i> <i>εἰδείησαν</i> ἢ <i>εἰδείεν</i> ἴστων
<i>τήν ἄτην</i>	αιτιατική ενικού από το ρήμα <i>άάω</i> (και <i>άάομαι</i> - <i>ώμαι</i> : υποφέρω) βλάβπω, φθείρω, καταστρέφω· παροδηγώ, παραπλανώ, λέγεται για τις παρενέργειες του κρασιού, του ύπνου, των θεϊκών χρησιμοδοτήσεων,
<i>στείχουσαν</i>	μετοχή ενεστώτα του ρήματος <i>στείχω</i> ·
<i>αύξω</i>	<i>αύξήσω</i>
<i>άδελφά</i>	<i>ά</i> (:όμου) + <i>δελφύς</i> - <i>ύος</i> (ή) (: κοιλιά)
<i>Οιδίπους</i>	< <i>οιδέω</i> (> <i>οΐδημα</i>)+ <i>πούς</i> γεν. <i>ποδός</i> .
<i>Έτεοκλής</i>	<i>έτεός</i> (: γνήσιος)+ <i>κλέος</i> (:δδξα) πρβλ. <i>έτεόν</i> <i>μαντεύεται</i> : εάν είναι αληθινές οι προφητείες· <i>ώς έτεόν περ</i> : όπως είναι έτσι πραγματικά.
<i>δορί</i>	<i>το δόρυ</i> γεν. <i>τοῦ δόρατος</i> // ομόρρ.: <i>δορυάλωτος</i> : ο συλληφθείς στον πόλεμο, δορυφόρος
<i>Πολυνείκης</i>	<i>πολύ</i> + <i>νεΐκος</i> (το) : έρις.
<i>πόλεος</i> (στ. 162) <i>πόλεως</i> (στ. 194)	για μετρικούς λόγους.
<i>άφαγνίσαι</i>	από το ρήμα <i>άφανίζω</i> < <i>άπό</i> + <i>άγνίζω</i> : έξαγνίζω
<i>πρήσαι</i>	απαρέμφατο αορίστου του ρήμ. <i>πίμπρημι</i>

<i>πάσασθαι</i>	απαρέμφ. αορίστου του ρήμ. <i>πατέομαι</i> : τρώγω.
<i>κωκῦσαι</i>	< <i>κωκύω</i> : θρηνώ
<i>τό δέμας</i>	το σώμα , από το ρήμα <i>δέμω</i> · ομόρρ . οικόδομῶ.
<i>οίωνῶν</i>	1. <i>ὁ οίωνός</i> : το σαρκοβόρο πουλί 2. η προφητεία :: <i>εἶξ οίωνός ἄριστος</i> : <i>ἀμύνεσθαι περί πάτρης</i> .
<i>ἔδεστόν</i>	τὸ ἐδώδιμο : το φαγώσιμο από το ρήμα <i>ἔδω</i> (αττ. <i>ἐσθίω</i>) ·ομόρρ.: ἔδεσμα, τὰ ἐδώδιμα : τα τρόφιμα
<i>αἰκισθέν</i>	μετοχή παθητ. αορίστου από το ρήμα <i>αἰκίζω</i> - <i>αἰκίζομαι</i> : βασανίζομαι· <i>ἀκέομαι</i> - <i>οὔμαι</i> :θεραπεύομαι // πρβλ. <i>ἀνηκεστος</i> βλάβη : αθεράπευτη βλάβη.
<i>ἐνδίκων</i> < <i>έν</i> + <i>δίκη</i>	προβλέπονται από τα δικαστήρια (νομικός ὅρος) · <i>ὁ, ἡ ἐνδικος, τό ἐνδικον</i> · πρβλ. ἔνδικα μέσα.
<i>δύσνουν</i> < <i>δυσ</i> + <i>νοῦς</i>	δύστροπος, δυσμενής · <i>ὁ, ἡ δύσνους, τό δύσνου</i> · πρβλ. ἔνδικα μέσα.
<i>εὐμενῆ</i> < <i>εὔ</i> + <i>μένος</i>	<i>ὁ, ἡ εὐμενής, τό εὐμενές</i>
<i>χώπόσοι</i> (κράση)	<i>καί</i> + <i>ὅπως</i> + <i>ὄσοι</i>
<i>πρόθες</i>	προστακτική αορ. β', β' ενικό πρόσ. του ρήμ. <i>προτίθημι</i> · προστακτ. αορ. β' - <i>πρόθες</i> <i>προθέτω</i> - <i>πρόθετε</i> <i>προθέντων</i>

ἐπίσκοποι< ἐπί + σκοπέω - ὦ	ο ἐπίσκοπος είναι δημόσιος λειτουργός, αξιωματούχος, επιστάτης, έφορος, επόπτης, απεσταλμένος σε υποτελείς πόλεις
μῶρος, ὁ μωρός, ἡ μωρά, τὸ μωρόν	νωθρός, σκνηρός, ανόητος, ηλίθιος· τὸ μωρόν : ανοησία· μῶρα φρονεῖν, δρᾶν, λέγειν · πρβλ. μωρά παρθένος, ξεμωραμένος.
ἐρᾷ	οριστ. ενεστ. του ρήμ. ἐράω - ὦ : προτιμῶ, αγαπῶ.
μισθός	misdhós < *mey (αλλάζω, ανταλλάσσω)
κατέρχομαι	επανέρχομαι από την εξορία
κατάγω	επαναφέρω τους εξόριστους στην πατρίδα

Η γλώσσα των αφηγηματικών μερών της τραγωδίας είναι η *αρχαία* και η *νεότερη αττική διάλεκτος* με αρκετούς *ιωνικούς τύπους*.

Στα *χορικά* μέρη χρησιμοποιείται η *δωρική διάλεκτος*.

Το *μέτρο* στον πρόλογο και το Α' επεισόδιο (στ. 162 - 331) είναι το *ιαμβικό τρίμετρο*. υ - / υ - / υ -

Το πρώτο επεισόδιο (στ. 162 - 331) βρίσκεται ανάμεσα στην πάροδο και στο πρώτο στάσιμο και η έναρξη γίνεται με την εμφάνιση *νέου* υποκριτή στην ορχήστρα και αυτός είναι ο Κρέων που εξέρχεται από τη μεσαία, την κεντρική πύλη, κρατάει το σκήπτρο της εξουσίας και συνοδεύεται από δυο δορυφόρους, ένδειξη δύναμης και ασφάλειας. Φοράει μεγαλοπρεπή ενδυμασία και διατυπώνει τις προγραμματικές δηλώσεις του στο λαό. Ο Κρέων διακατέχεται από *συγκίνηση* και αυτό υποδηλώνεται με τη λέξη *ἄνδρες* αντί του *ὦ ἄνδρες πολῖται* ή *ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι*. Η λέξη *ἀνὴρ*, τιμητική προσφώνηση, εμπειρικλείει και την έννοια *ἄνθρωπος* που δεν χρησιμοποιείται ιδιαίτερα στην αρχαιότητα.

Ο χορός είναι *υπάκουος* και *πειθαρχημένος*. Ο Κρέων εμφανίζεται *θεοσεβής* όπως άλλωστε τον θέλει και ο λαός του οποίου επιθυμεί να κερδίσει την εύνοια ως διαδεχόμενος την νόμιμη εξουσία του Οιδίποδα και των παιδιών του και παρομοιάζει την πόλη με καράβι που *ἀσφαλῶς θεοὶ πολλῶ σάλω σείσαντες ὄρθωσαν πάλιν* (στ. 162-163). Στον *Οιδίποδα Τύραννο* (στ.22) διαβάζουμε :

<p> <i>πόλις γάρ, ὥσπερ καὺτὸς εἴσορᾶς, ἄγαν ἤδη σαλεύει κᾶνακουφίσαι κᾶρα βυθῶν ἔτ' οὐχ οἶα τε φοινίου σάλου,</i> </p>	<p> γιατί η πόλη, ὅπως και ο ἴδιος βλέπεις, ἤδη παραπαίει και δεν μπορεί να ανασηκώσει την κεφαλή της ἀπὸ τον βυθὸ και ἀπὸ την αιματοβαμμένη θαλασσοταραχή. </p>
---	---

Στη φράση *ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ' ὀρώων* αποτυπώνεται η πίστη στον *πανόπτη* ἄλλως παντεπόπτη Δία ως εγγυητὴ της δέσμευσης που αναλαμβάνει ο ἄρχοντας για την απαξίωση του *ἀχρείου*, του ἀχρηστού, πολίτη δηλαδή του πολίτη που δεν ενδιαφέρεται για τα κοινά.

ἐγὼ αὖξω, ἐγὼ κηρύξας ἐκκεκυρήχθαι λέγω : Η προβολὴ της *πολυχρησιμοποιούμενης* προσωπικῆς ανωνυμίας δείχνει τον *δεσποτικό* και *αυταρχικό* χαρακτήρα του ἄρχοντα ἀπὸ τον οποίο απορρέει κάθε εξουσία που αποτυπώνεται στις λέξεις *κράτη και νόμους*.

Η *ψυχή* αναφέρεται στο *ἦθος και το συναίσθημα* του πολίτη, το *φρόνημα* αναφέρεται στη διανοητικὴ του κατάσταση και στην ικανότητα να διαχειριστεῖ τα προβλήματα του κράτους, η *γνώμη* αναφέρεται στις διοικητικὲς του ικανότητες και στην πολιτικὴ του κρίση.

Οι *αρχές*, τα αξιώματα και οι *διοικητικές πράξεις* των αρχόντων και οι *νόμοι* είναι οι *αποφάσεις τους*.

Ο Κρέοντας είναι αποφασισμένος να πάρει τις σωστές αποφάσεις αλλά ποιες είναι οι σωστές αποφάσεις όταν δεν προηγείται διαβούλευση όλων των μερών και ο ρόλος του χορού είναι απλά συμβουλευτικός και δεν μετέχει στη λήψη των αποφάσεων. Πάντως είναι αποφασισμένος

να αυξήσει τη δύναμη της πόλης αντί οποιουδήποτε τιμήματος που με δημοκρατικά κριτήρια θα είναι αμφιλεγόμενο. Είναι ίδιον του τυράννου να ενδιαφέρεται για τον εξωραϊσμό του προσώπου του μέσω του εξωραϊσμού της πόλης. *Πόλις* και *άρχων* ταυτίζονται σε ένα *προσωποπαγές* πολίτευμα χωρίς δημοκρατική εναλλαγή στην εξουσία όταν κυριαρχούν η μονολιθικότητα και η μονομέρεια και η τυφλή υποταγή στο κράτος και στη στρατιωτική πειθαρχία.

ὅστις νομίζει (εἰ τις νομίζει), ἀντί τῆς αὐτοῦ πάτρας (ἢ την αὐτοῦ πάτραν) μείζονα (στ. 182-183). Στον Κρίτωνα του Πλάτωνα η πατρίδα τίθεται υπεράνω όλων των άλλων *μητρός τε καί πατρός τε καί τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστί ἢ πατρίς καί σεμνότερον καί ἀγιώτερον καί ἐν μείζονι μοίρα καί παρά θεοῖς καί παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι* (κεφ. 12).

Η *Ἄτη* είναι η θεά της βλάβης και της καταστροφής αλλά δηλώνει και την σύγχυση των φρενών, την διαταραγμένη κατάσταση της ψυχής.

Στο 2ο βιβλίο του Θουκυδίδη, κεφ. 60 :

<p>[2.60.2] <i>ἐγὼ γὰρ ἠγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην.</i></p>	<p>Πιστεύω ότι, αν μια πολιτεία βρίσκεται στο σύνολό της σε ακμή, ωφελεί πολύ περισσότερο τους πολίτες παρά όταν οι πολίτες ευτυχούν κατ ' άτομον, αλλά η πολιτεία στο σύνολό της δυστυχεί</p>
--	--

<p>[2.60.3] <i>καλῶς μὲν γάρ φερόμενος</i> <i>άνήρ τὸ καθ' ἑαυτὸν</i> <i>διαφθειρομένης τῆς πατρίδος</i> <i>οὐδὲν ἦσσαν ξυναπόλλυται,</i> <i>κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχοῦσῃ</i> <i>πολλῶ μᾶλλον διασώζεται</i></p>	<p>Ὅσο και αν ένας ιδιώτης ευτυχεῖ στις ιδιωτικές του υποθέσεις, ὅταν ὁμως καταστρέφεται η πατρίδα, καταστρέφεται κι ο ἴδιος μαζί με την πατρίδα του, αν ὁμως δυστυχήσει, ενώ η πατρίδα του ευημερεῖ, ἔχει πολλές ελπίδες να σωθεῖ.</p>
---	---

Οι νεκροὶ *ἐφαγνίζονται* με *χοές* που αποτελοῦν ἕνα μείγμα ἀπὸ κρασί, νερό και μέλι για τη μετάβαση στον κάτω κόσμο.

Ἡ ἀρνηση του Κρέοντα να ταφεί ο Ετεοκλής ἀλλὰ ὄχι ο Πολυνεΐκης δείχνει *ασέβεια* προς τους θεοὺς του κάτω κόσμου, *ασέβεια* προς το νεκρὸ ἀλλὰ και *ασέβεια* προς τους ζωντανούς επειδὴ το πνεῦμα του νεκροῦ δεν θα βρίσκει ησυχία ἀνάμεσα στους ζωντανούς και θα τους κατατρύχει..

Με τα ἀπαρέμφατα *κτερίζειν μήτε κωκῦσαι τινα* ο Κρέων ἐπεμβαίνει και στα συναισθήματα των ἀνθρώπων τα οποία ωστόσο, ὅπως θα ἀποδείξει ἀμεσα η Αντιγόνη ἀλλὰ και ἔμμεσα η Ἰσμήνη και ο χορός, ἀυτὰ δεν ὑπόκεινται σε ἔξωθεν ἐπιταγές.

Ἄλλωστε ψυχρὴ εἶναι ἀπὸ τον χορὸ η ὑποδοχὴ των ἐξαγγελιών του Κρέοντα με τη φράση *σοι ταῦτ' ἀρέσκει* καθὼς προβλέπει τις συμφορές που θα ἀκολουθήσουν. Ο χορός φοβάται καθὼς η ζωὴ του βρίσκεται στη διακριτικὴ ευχέρεια του ἀρχοντα.

Ο χορός ἀντιπροσωπεύει την κοινὴ γνώμη, τον μέσο ἀνθρωπο που φοβάται ἀλλὰ εἶναι σε θέση να διαχωρίσει το καλὸ ἀπὸ το κακὸ και να προκρίνει το καλὸ εἴτε μπορεῖ εἴτε δεν μπορεῖ να το ἐπιλέξει. Γι' αὐτὸ και θέλει να ἀπαλλαγεί ἀπὸ το καθήκον της ἐπίβλεψης

που εμπειρέχεται στις προστακτικές *ὄρατε, σκοπεῖτε, ἐπιμελεῖσθε* και του ζητά επίμονα *προθεῖναι νεωτέρω* το δύσκολο ἔργο.

Η αναφορά του Κρέοντα στην επιθυμία του κέρδους ακούγεται ως τραγική ειρωνεία γιατί τη διακήρυξή του θα παραβούν οι δυο αδελφές όχι για τα χρήματα αλλά από αδελφικό καθήκον.

Ο Πολυνείκης *ἠθέλησε πυρί πρῆσαι κατ' ἄκρας* : να κάψει τους ναούς -και όχι τους θεούς - εστιάζοντας ο Κρέων στο θρησκευτικό συναίσθημα των Θηβαίων αλλά ο Ετεοκλής ήταν εκείνος που ἤρξατο χειρῶν ἀδίκων επειδή δεν σεβάστηκε τη συμφωνία.

Μελανόμορφη αττική λήκυθος, 500-480 π.Χ. Η απαγωγή της Ευρώπης. Βρετανικό Μουσείο. © Trustees of the British Museum

Γραμματική -Συντακτικό

<i>σάλω</i>	γραμμ. <i>ὁ σάλος, τοῦ σάλου</i> : θαλασσοταραχή // <i>ὁ σαλός, τοῦ σαλοῦ</i> : αυτός που έχει φρσαλεμένες τις φρένες (<i>ἡ φρήν, τῆς φρενός</i>) // σύντ. δοτ. οργάνου ἢ μέσου
<i>αὐτόχειρι σύν μιάσματι</i>	γραμμ. ἀντί <i>σύν αὐτόχειρι μιάσματι</i> : σχῆμα υπερβατό με παρένθετη την πρόθεση. // σύντ. εμπρόθ. προσδιορισμός συνοδείας
<i>ἄπτεται βουλευμάτων</i>	σύντ. βουλευμάτων : ἀντικείμεν. στο <i>ἄπτεται</i> (<i>ἄπτομαι τινός</i>) .
<i>ἀντί τῆς αὐτοῦ πάτρας</i>	σύντ. εμπρόθετος προσδιορισμός αντικατάστασης · <i>τῆς αὐτοῦ</i> :ἐπιθ.

	προσδιορ. στο <i>πάτρας· αὐτοῦ</i> : γενική κτητική																				
<i>στείχουσιν</i>	<p>γραμμ.μετοχή ενεστ. του ρήμ. <i>στείχω</i> //</p> <p>ομόηχο : <i>στίχος</i> : αράδα γραπτού κειμένου ·</p> <p>ομόρρ. στιχουργία, στιχομυθία, κατάστιχο, στιχοπλόκος, στιχουργώ ·</p> <p>ομόηχο : στοίχος : παράταξη (πρβλ.στοιχηθεῖτε!)</p> <p>ομόρρ.: στοιχείο, στοιχειώδης, στοιχημα, στοιχίζω, στοιχισή.</p> <p>συντ. κατηγορηματική μετοχή από το ὄρων, αισθήσεως</p> <p>σημαντικό</p>																				
<i>παίδων τῶν ἀπ' Οἰδίου πέρι</i>	<p>συντ. <i>περί τῶν παίδων</i> : εμπρόθ. προσδιορ. αναφοράς, <i>ἀπ' Οἰδίου</i> : εμπρόθ. προς διορ. προέλευσης.</p>																				
<i>μῶρος</i>	ανόητος // συντ. κατηγορ. στο <i>οὗτος</i> // ν.ε. μωρός, μωρά, μωρόν																				
<i>δύσιν</i>	<p>γραμμ. <i>ὁ, ἡ δύσιν, τὸ δύσιν</i></p> <table border="1"> <tr> <td><i>ὁ, ἡ δύσιν</i></td> <td><i>οἱ, αἱ δύσιν</i></td> <td><i>τό δύσιν</i></td> <td><i>τὰ δύσιν</i></td> </tr> <tr> <td><i>τοῦ, τῆς δύσιν</i></td> <td><i>τῶν δύσιν</i></td> <td><i>τοῦ δύσιν</i></td> <td><i>τῶν δύσιν</i></td> </tr> <tr> <td><i>τῷ, τῇ δύσιν</i></td> <td><i>τοῖς, ταῖς δύσιν</i></td> <td><i>τῷ δύσιν</i></td> <td><i>τοῖς δύσιν</i></td> </tr> <tr> <td><i>τόν, τήν δύσιν</i></td> <td><i>τούς, τάς δύσιν</i></td> <td><i>τόν, τήν δύσιν</i></td> <td><i>τά δύσιν</i></td> </tr> <tr> <td><i>ῶ δύσιν</i></td> <td><i>ῶ δύσιν</i></td> <td><i>ῶ δύσιν</i></td> <td><i>τά δύσιν</i></td> </tr> </table>	<i>ὁ, ἡ δύσιν</i>	<i>οἱ, αἱ δύσιν</i>	<i>τό δύσιν</i>	<i>τὰ δύσιν</i>	<i>τοῦ, τῆς δύσιν</i>	<i>τῶν δύσιν</i>	<i>τοῦ δύσιν</i>	<i>τῶν δύσιν</i>	<i>τῷ, τῇ δύσιν</i>	<i>τοῖς, ταῖς δύσιν</i>	<i>τῷ δύσιν</i>	<i>τοῖς δύσιν</i>	<i>τόν, τήν δύσιν</i>	<i>τούς, τάς δύσιν</i>	<i>τόν, τήν δύσιν</i>	<i>τά δύσιν</i>	<i>ῶ δύσιν</i>	<i>ῶ δύσιν</i>	<i>ῶ δύσιν</i>	<i>τά δύσιν</i>
<i>ὁ, ἡ δύσιν</i>	<i>οἱ, αἱ δύσιν</i>	<i>τό δύσιν</i>	<i>τὰ δύσιν</i>																		
<i>τοῦ, τῆς δύσιν</i>	<i>τῶν δύσιν</i>	<i>τοῦ δύσιν</i>	<i>τῶν δύσιν</i>																		
<i>τῷ, τῇ δύσιν</i>	<i>τοῖς, ταῖς δύσιν</i>	<i>τῷ δύσιν</i>	<i>τοῖς δύσιν</i>																		
<i>τόν, τήν δύσιν</i>	<i>τούς, τάς δύσιν</i>	<i>τόν, τήν δύσιν</i>	<i>τά δύσιν</i>																		
<i>ῶ δύσιν</i>	<i>ῶ δύσιν</i>	<i>ῶ δύσιν</i>	<i>τά δύσιν</i>																		

Συμπληρωματικές ασκήσεις

1. Ποιος κατά τον Κρέοντα θεωρείται σωστός ηγέτης και ποιος φαύλος;

Γιατί ο Κρέων εισέρχεται σε αδιέξοδο;

Απάντηση

Για τον Κρέοντα *σωστός* ηγέτης είναι αυτός που έχει *ψυχή* δηλαδή το *ήθος και τη συνείδηση* του πολίτη, *φρόνημα* που αναφέρεται στη διανοητική του κατάσταση και στην ικανότητα να διαχειριστεί τα προβλήματα του κράτους και *γνώμη* που αναφέρεται στις διοικητικές του ικανότητες και στην πολιτική του κρίση.

Σωστός ηγέτης είναι αυτός που έχει *αρχές*, και τηρεί τους *νόμους*.

Αντίθετα, *φαύλος* ηγέτης, είναι εκείνος που θέτει τον εαυτό του υπεράνω της πατρίδας. Στον Κρίτωνα του Πλάτωνα η πατρίδα τίθεται υπεράνω όλων των άλλων «*μητρός τε καί πατρός τε καί τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστί ἡ πατρίς καί σεμνότερον καί ἀγιώτερον καί ἐν μείζονι μοίρα καί παρά θεοῖς καί παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι*» (κεφ. 12).

Ο Κρέοντας είναι αποφασισμένος να πάρει τις σωστές αποφάσεις αλλά *ποιες* είναι οι σωστές αποφάσεις όταν δεν προηγείται διαβούλευση όλων των μερών και ο ρόλος του χορού είναι απλά *διακοσμητικός* και δεν μετέχει στη λήψη των αποφάσεων; Πάντως είναι αποφασισμένος να αυξήσει τη δύναμη της πόλης αντί οποιουδήποτε τιμήματος που με δημοκρατικά κριτήρια θα είναι αμφιλεγόμενο. Είναι ίδιοι του τυράννου να ενδιαφέρεται για τον εξωραϊσμό του προσώπου του μέσω του εξωραϊσμού της πόλης. *Πόλις* και *ἀρχων* ταυτίζονται σε ένα *προσωποπαγές* πολίτευμα χωρίς δημοκρατική εναλλαγή στην εξουσία όταν κυριαρχούν η μονολιθικότητα και η μονομέρεια και η τυφλή υποταγή στο κράτος και στη στρατιωτική πειθαρχία.

Άλλωστε η κατ' επανάληψη χρήση της προσωπικής αντωνυμίας *ἐγώ* δείχνει τον *αμετακίνητο* χαρακτήρα του άρχοντα και την επιθυμία της *προσωπικής προβολής του*.

2. Να επιλέξετε τη σωστή ή τη λανθασμένη απάντηση και να προβείτε στις αναγκαίες διορθώσεις.

α. Ο χορός έχει ρόλο αποφασιστικό.	Σ.	Λ.
β. Ο χορός γνωρίζει ό τι γνωρίζει και η Αντιγόνη.	Σ.	Λ.
γ. Ο Κρέων ανέλαβε τη βασιλική εξουσία επειδή δεν υπήρχε άλλος να την αναλάβει.	Σ.	Λ.
δ. Ο χορός αποτελεί την λαϊκή τάξη της Θήβας.	Σ.	Λ.
ε. Η γλώσσα των αφηγηματικών μερών είναι η ιωνική.	Σ.	Λ.

Απάντηση

- α. Λ. Ο ρόλος του χορού είναι *γνωμοδοτικός, συμβουλευτικός* και δεν μεταβάλλει την απόφαση του άρχοντα μολονότι αυτός εδώ ο χορός *δεν θα συμφωνήσει* με την απόφαση του Κρέοντα και, έμμεσα, θα του επισημάνει την άποψή του.
- β. Λ. Αυτή είναι η *τ ρ α γ ι κ ή ε ι ρ ω ν ε ί α*. Ο χορός δεν γνωρίζει την απόφαση του Κρέοντα την οποία όμως γνωρίζει η Αντιγόνη.
- γ. Λ. Ο Κρέων ανέλαβε τη βασιλική εξουσία ως αδελφός της βασίλισσας Ιοκάστης, *ως, δηλαδή, ο πλησιέστερος συγγενής*.
- δ. Λ. Ο χορός αποτελεί την *αστική* τάξη της Θήβας.
- ε. Λ. ε. Η γλώσσα των αφηγηματικών μερών είναι η *αρχαία αττική* με αρκετούς *ιωνικούς τύπους*.

3. Να χαρακτηρίσετε τον Κρέοντα και να αποδείξετε ότι όλοι οι θετικοί χαρακτηρισμοί *ακυρώνονται* από τις πράξεις του.

Απάντηση

<i>ευσεβής</i>	αλλά η απόφασή του να αφήσει άταφο τον νεκρό προσβάλλει τους θεούς του Κάτω Κόσμου και δείχνει <i>ασέβεια</i>
<i>φιλόπατρις</i>	αλλά με την απόφασή του θέτει την πατρίδα του στον έσχατο κίνδυνο της <i>ακυβερνησίας</i> .
<i>νομοταγής</i>	αλλά η <i>επιμονή</i> του στο <i>προσωποπαγές καθεστώς</i> του δεν τον αφήνει να δει το <i>εθιμικό δίκαιο</i> που είναι βαθιά ριζωμένο στην καρδιά των Θηβαίων.

Μια έννοια μπορεί να έχει *πολλαπλές οπτικές*. Αλλιώς την εκλαμβάνει ο ένας και αλλιώς ο άλλος. Πρέπει επομένως να αντιστοιχεί η κατανόησή της στον *κοινόν νοῦν*, στον *μέσο άνθρωπο*, στην *γενική παραδοχή*. Πρέπει να αντιστοιχεί σε μια *συνδιαλλαγή* και ένα *minimum* συνεννόησης που να μην εμπεριέχει *ούτε την έλλειψη ούτε την υπερβολή*.

4. Να βρείτε τα *αντώνυμα* των παρακάτω λέξεων.

<i>εὐμενής</i>
<i>εὐνους</i>
<i>σεισαντες</i>
<i>κάκιστος</i>
<i>φίλον</i>
<i>γινώσκων</i>
<i>ένδίκων</i>
<i>ἀπιστοῦσιν</i>
<i>μῶρος</i>

Απάντηση

<i>εύμενής</i>	<i>δυσμενής</i>
<i>εύνους</i>	<i>δύσνους</i>
<i>σεισάντες</i>	<i>άποσεισάντες</i>
<i>κάκιστος</i>	<i>καλλιστος</i>
<i>φίλον</i>	<i>έχθρόν</i>
<i>γιγνώσκων</i>	<i>άγνοών</i>
<i>ένδίκων</i>	<i>άδίκων</i>
<i>μῶρος</i>	<i>εύφυής</i>

5. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση :

Ο παντεπόπτης

- α. επιβλέπει τα πάντα
- β. προστατεύει τους πάντες
- γ. ελεεί τους πάντες

Απάντηση

α. Είναι σύνθετο από τις λέξεις *πᾶς* + *έπί* + *νόπ* – παρακείμενο του ρήμ. *όρώ-ῶ*

6. Να σχολιάσετε τη φράση του Κρέοντα

Καί μὴν ὁ μισθός γ' οὗτος· ἀλλ' ὑπ' ἐλπίδων

ἄνδρας τὸ κέρδος πολλάκις διώλεσεν.

Απάντηση

Για τον Κρέοντα ο *μισθός* θα είναι η τιμωρία όποιου παραβεί την εντολή του· απόφαση την οποία έλαβε μόνος χωρίς να ρωτήσει κανέναν. Ως αυταρχικός άρχων βλέπει παντού εχθρούς των οποίων το μόνο κίνητρο είναι το κέρδος. Θα εκπλαγεί όταν διαπιστώσει ότι στην πράξη

αυτή προέβη μία γυναίκα και, μάλιστα, η ανεψιά του. Ακριβώς επειδή αγνοεί τις διαστάσεις του προβλήματος ενώ το γνωρίζει ο θεατής, αυτό αποτελεί *τραγική ειρωνεία*.

7. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση :

Με τη φράση «*νεωτέρω τω τοῦτο βαστάζειν πρόθεσ*» ο χορός υποδηλώνει ότι :

- α. διαφωνεί με την απόφαση του Κρέοντα
- β. συμφωνεί με την απόφαση του Κρέοντα
- γ. δυσανασχετεί με την ευθύνη
- δ. προβλέπει τα αποτελέσματα

Απάντηση

α

8. Να *χαρακτηρίσετε* τον Κρέοντα :

Απάντηση

- α. *εγωιστής* επειδή προτάσσει το *έγώ* του·
- β. *αλαζών* επειδή δεν είναι σεμνός·
- γ. *φιλόπατρις* αλλά με *εσφαλμένο* τρόπο·
- δ. *ευσεβής* αλλά με *εσφαλμένο* τρόπο·
- ε. *σκληρός* επειδή δεν αναγνωρίζει τα λάθη του·
- στ. *άκαμπτos* επειδή είναι ανυποχώρητος·
- ζ. *καχύποπτος* επειδή βλέπει παντού εχθρούς.

9. Να *χαρακτηρίσετε* τον χορό

Απάντηση

Ο χορός είναι:

- α. *δειλός*, επειδή φοβάται τη δύναμη του άρχοντα
- β. *άτολμος*, επειδή δεν τολμά να πει τη γνώμη του
- γ. *νομοταγής*, επειδή υπακούει στους νόμους
- δ. *ευπειθής*, επειδή πείθεται-εξ ανάγκης- στα λεγόμενα του Κρέοντα.

10. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση

Ποια είναι η κυριολεκτική και ποια η μεταφορική σημασία της λέξης *οίωνός **;

- α. τον χρησμό
- β. το σαρκοβόρο όρνεο

Απάντηση

χρησμός	μεταφορική σημασία
σαρκοβόρο όρνεο	κυριολεκτική σημασία

Σημείωση

Από τα ομηρικά χρόνια οι Έλληνες έδειχναν ιδιαίτερη προσοχή στο πέταγμα των πουλιών: όταν έβλεπαν γύπες από τα αριστερά, ένα ακόμη σύμβολο του Δία, το θεωρούσαν κακό οίωνό. Η κραυγή ενός ερωδιού ή η αστραπή στα δεξιά αντίθετα, χαρακτηριζόταν θετικός και ελπιδοφόρος οίωνός. Στον ελληνικό χώρο, οι μάντιες έκριναν ακόμη τους καλούς και κακούς οίωνούς από την απροθυμία ή την προθυμία του θύματος να προσεγγίσει το βωμό και από την κατάσταση των εντοσθίων του όταν το έσφαζαν.

Οι Ρωμαίοι εκτός του ότι αντλούσαν οίωνούς από τα πουλιά, το είδος και το πέταγμά τους, τους κεραυνούς και τα θυσιαζόμενα ζώα, έδιναν ιδιαίτερη σημασία σε μια αξιοσημείωτη λέξη ή φράση που λεγόταν υποτίθεται τυχαία, είχε όμως ένα συμβολικό φορτίο και ένα προφητικό κατ' ουσίαν περιεχόμενο.

Οι Ρωμαίοι, αντίθετα από τους Έλληνες, θεωρούσαν τις ενδείξεις από τα αριστερά συνήθως ευνοϊκές και θετικές, ενώ από τα δεξιά δυσμενείς και αρνητικές.

Ο Μάνος Κατράκης ως Κρέων σε παράσταση του Εθνικού.

Χαρίκλεια Μυττά, φιλόλογος